

Bibliotheca: Alia Universa

SERBSKA RULETKA

Dramat serbski po 1995 roku

tom 1

Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego

SERBSKA RULETKA

DRAMAT SERBSKI PO 1995 ROKU

Wybór tekstów

Tom 1

BIBLIOTHECA: ALIA UNIVERSA

TOM XV

SERBSKA RULETKA

DRAMAT SERBSKI PO 1995 ROKU

Wybór tekstów

Tom 1

Autorki wyboru

Agnieszka Cielesta i Dominika Zwierzchowska

Pod redakcją

Agnieszki Cielesty, Leszka Małczaka i Dominiki Zwierzchowskiej

WYDAWNICTWO UNIWERSYTETU ŚLĄSKIEGO
KATOWICE 2011

Redaktor serii: Bibliotheca: Alia Universa
Marek Pytasz

Książka została wydana dzięki pomocy finansowej
Ministerstwa Kultury, Informatyki i Społeczeństwa Informatycznego Republiki Serbii

Ova knjiga je štampana uz pomoć
Ministarstva kulture, informisanja i informacionog društva Republike Srbije

Projekt został zrealizowany
w Instytucie Filologii Słowiańskiej Uniwersytetu Śląskiego

kao nada

kao govor

SPIS TREŚCI

Dramat serbski po 1995 roku	9
Teatr w Serbii w latach 1990–2010.	43
SVETISLAV BASARA	
Dolce vita	51
MIROLJUB NEDOVIĆ	
Kraina ciemności	97
MIRJANA OJDANIĆ	
Ślad ludzkich zębów.	135
NEBOJŠA ROMČEVIĆ	
Karolina Neuber	177

DRAMAT SERBSKI PO 1995 ROKU

Na każdej książce, która jest dobrym dziełem sztuki, można by było napisać „wydarte życie mojemu i waszemu”¹.

Ivo Andrić

Prolog

Oddajemy w Państwa ręce książkę, będącą efektem wielomiesięcznej pracy przekładowej i redakcyjnej wielu osób, a zarazem wynikiem wieloletniej naukowej oraz osobistej fascynacji dramatem i teatrem serbskim. Od czasu wydania *Antologii współczesnego dramatu jugosłowiańskiego* w wyborze Ognjena Lakićevicia, w której znalazło się między innymi pięć dramatów serbskich autorów, upłynęło już ponad dwadzieścia lat. W tym czasie ukazały się, na łamach czasopism literackich, przekłady kilku sztuk; niektóre z nich doczekały się premier teatralnych, a trzy – premiery telewizyjnej (*Profesjonalista* Dušana Kovačevicia, *Ameryka, część druga* Biljany Sribljanović oraz *Komu wierzycie* Jeleny Djordjević). Niemniej w Polsce jak dotąd w formie książki nie wydano żadnego zbioru dramatów serbskich. Niniejsza pozycja powstała zatem przede wszystkim z myślą o uzupełnieniu istniejącej luki. Sądzymy, że wcześniejsze przekłady, jak i niniejsza publikacja pozwolą polskiemu odbiorcy zapoznać się z tendencjami w nowym serbskim dramacie.

¹ I. Andrić: *Przydrożne znaki*. Tłum. A. Dukanović. Warszawa 1986, s. 119.

Redaktor
Małgorzata Pogłódek

Redaktor techniczny
Barbara Arenhóvel

Korektor
Barbara Jagoda

Projektant okładki i szaty graficznej
Anna Czubilińska

Copyright © 2011 by
Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego

ISSN 0208-6336
ISBN 978-83-226-2037-3
(wersja drukowana)

ISBN 978-83-8012-478-3
(wersja elektroniczna)

Wydawca
Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego
ul. Bankowa 12B, 40-007 Katowice
www.wydawnictwo.us.edu.pl
e-mail: wydawus@us.edu.pl

Wydanie I. Ark. druk. 14,25. Ark. wyd. 11,5. Papier
objętościowy Cena tomu 1. i 2. – 28 zł (+ VAT)

Łamanie: Pracownia Składu Komputerowego
Wydawnictwa Uniwersytetu Śląskiego
Druk i oprawa: PPHU TOTEM s.c.
ul. Jacewska 89, 88-100 Inowrocław

Bohaterowie wybranych dramatów to w przeważającej mierze ludzie początku XXI wieku, będący świadkami spektakularnego postępu technicznego i gospodarczego, ale zarazem upadku wszelkich wartości i rozpadu więzi międzyludzkich [...]. Bohaterowie tekstów Bogavac, Marković, Pelević, Karaklajić, Nedovicia, Ojdanić miotają się między tym, czego pragną, a tym, co jest im dane, a przeważnie – narzucone. Zadają sobie wiele pytań, z których najważniejsze brzmi: jak żyć? Czy żyć tu i teraz, w danej chwili, która za moment przeminie, i nie zwracać uwagi na konsekwencje swoich decyzji, czy może odwrotnie – inwentaryzować wspomnienia, wracać do nich i karmić się nimi? Próbują ustalić nowy porządek rzeczy, który został zachwiany.

D. Zwierzchowska: *Akt IV „Dramatis personae”, czyli kto?*

ONA: Nigdy nie byłam w Disneylandzie. Mówią, że tam jest jak w bajce. Ale jak w tych częściach bajki, w których nie dzieje się nic złego. Jak na początku i na końcu. Dlaczego początek i koniec są najlepsze? Była raz sobie i żyli długo i szczęśliwie. Dlaczego cokolwiek pomiędzy musi się dziać?

M. Pelević: *Może jesteśmy Myszka Miki*

Bibliotheca: Alia Universa

SERBSKA RULETKA

Dramat serbski po 1995 roku

tom 2

Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego

SERBSKA RULETKA

DRAMAT SERBSKI PO 1995 ROKU

Wybór tekstów

Tom 2

BIBLIOTHECA: ALIA UNIVERSA

TOM XV

SERBSKA RULETKA

DRAMAT SERBSKI PO 1995 ROKU

Wybór tekstów

Tom 2

Autorki wyboru

Agnieszka Cielesta i Dominika Zwierzchowska

Pod redakcją

Agnieszki Cielesty, Leszka Małczaka i Dominiki Zwierzchowskiej

WYDAWNICTWO UNIWERSYTETU ŚLĄSKIEGO
KATOWICE 2011

Redaktor serii: Bibliotheca: Alia Universa
Marek Pytasz

Książka została wydana dzięki pomocy finansowej
Ministerstwa Kultury, Informatyki i Społeczeństwa Informatycznego Republiki Serbii

Ova knjiga je štampana uz pomoć
Ministarstva kulture, informisanja i informacionog društva Republike Srbije

Projekt został zrealizowany
w Instytucie Filologii Słowiańskiej Uniwersytetu Śląskiego

SPIS TREŚCI

GORAN MARKOVIĆ	
Willa Sachino	7
MILENA MARKOVIĆ	
Statek dla lalek	71
MILENA BOGAVAC	
Czerwona. Seks i konsekwencje	121
MARIJA KARAKLAJIĆ	
Twarz ze szkła	153
MAJA PELEVIĆ	
Może jesteśmy Myszką Miki	175
Noty o Autorach	209

NOTY O AUTORACH*

SVETISLAV BASARA. Powieściopisarz, dramatopisarz, eseista, dyplomata. Urodzony w 1953 roku w miejscowości Bajina Bašta. Ukończył studia w zakresie literatury na Wydziale Filologicznym Uniwersytetu w Belgradzie (Filološki fakultet u Beogradu). Był między innymi redaktorem naczelnym czasopisma literackiego „Međaj” i współredaktorem czasopisma „Književna reč”. W latach 2001–2005 sprawował funkcję ambasadora Serbii i Czarnogóry na Cyprze. Jeden z najbardziej znanych współczesnych pisarzy serbskich, jego książki zostały przetłumaczone na wiele języków. Powieść *Fama o biciklistima* z 1998 roku uznano za najlepszą serbską powieść dekady, a za książkę *Ušpon i pad Parkinsonove bolesti* otrzymał prestiżową nagrodę czasopisma „NIN” za najlepszą książkę 2006 roku.

Powieści: *Kinesko pismo* (1985), *Napuklo ogledalo* (1986), *Fama o biciklistima* (1988), *Na Gralovom tragu* (1990), *Mongolski bedeker* (1992), *Debello civili* (1993), *Ukleta zemlja* (1995), *Looney Tunes – manično-paranoična istorija srpske književnosti 1979–1990* (1997), *Sveta mast* (1998), *Tamna strana meseca* (1998), *Kratkodnevica* (2000), *Džon B. Malkovič* (2001), *Srce zemlje* (2004), *Ušpon i pad Parkinsonove bolesti* (2006), *Dnevnik Marte Koen* (2008), *Početak bune protiv dahija* (2010).

Zbiory esejów: *Fenomeni* (1990), *Virtuelna kabala* (1996), *Ideologija heliocentrizma* (1997), *Mašine iluzija* (2000), *Na ivici* (2006).

Zbiory opowiadań: *Priče u nestajanju* (1982), *Peking by night* (1985), *Izgubljen u samoposluzi* (2008).

* Noty biograficzne o następujących autorach: Goran Marković, Marija Karaklajić, Milena Marković, Maja Pelević, zostały sporządzone na podstawie materiałów i zdjęć udostępnionych nam przez Autorów, za co serdecznie dziękujemy. Biogramy Mirosluba Nedovicia i Mirjany Ojdanic są natomiast przekładem tekstów autorstwa samych twórców.

Zbiory esejów i felietonów: *Fundamentalizam debiliteta* (2009), *Eros, giros i tanatos* (2010).

Dramaty: w 1998 roku ukazał się zbiór dramatów Basary zatytułowany *Sabrane pozorišne drame*. W książce znalazły się teksty *Oksimoron*, *Hamlet Remake*, *Budibogsnama* i *Dolce vita*. Dramat *Dolce vita* opublikowano również w antologii *ISTORIJA & ILUZIJA. Antologija najnovije srpske drame (1995–2005)*. Red. V. Jezerkić i S. Jovanov. Novi Sad: Sterijino pozorje, 2007. Dramaty Basary wystawiane są na scenach serbskich i europejskich. W 2009 roku w Teatrze Narodowym w Serbii odbyła się premiera sztuki, będącej adaptacją głośnej książki Basary *Nova Stradija*, a 10 kwietnia 2010 roku – premiera sztuki *Hipertenzija* (Kulturni centar Indije, obecnie w repertuarze UK Vuk), którą autor sam wyreżyserował, debiutując zarazem w tej nowej roli.

Nagrody: nagroda Żeljezare Sisak za powieść *Fama o biciklistima* (1988); nagroda specjalna na 26. Festiwalu Scenariuszy za scenariusz do filmu *Bumerang* (Vrnjačka Banja, 2002); Nagroda czasopisma „NIN” za powieść roku 2006 dla *Ušpon i pad Parkinsonove bolesti*; nagroda imienia Lazy Kosticia za książkę *Ušpon i pad Parkinsonove bolesti* w 2007 roku.

Opracowano na podstawie:

ISTORIJA & ILUZIJA. Antologija najnovije srpske drame (1995–2005). II deo. Red. V. Jezerkić i S. Jovanov. Novi Sad: Sterijino pozorje, 2006, s. 232.

Strona internetowa KC Indijja oraz UK Vuk <http://kcindijja.com/code/navigate.php?id=61>, a także http://www.ukvuk.org.rs/index.php?option=com_content&id=160. Data dostępu: 5.04.2011.

MIROLJUB (RIKI) NEDOVIĆ. Urodzony w 1961 roku (pod znakiem Barana) w Nišu (mieście-bohaterze na skrzyżowaniu dróg). Ma uregulowany stosunek do służby wojskowej. Nigdy nie był karany (sądownie, natomiast przez Boga i ludzi niewątpliwie potępiany). Nie był i nie jest członkiem żadnej partii politycznej. Posiada legitymacje członkowskie Ruchu Skautowego (Saveza izviđača), Związku Artystów Teatralnych (Saveza dramskih umetnika), Związku Dramatopisarzy Serbii (Saveza dramskih pisaca Srbije) i klubu wędkarskiego. Pozostałe pakty zawiera tylko z samym sobą i rodziną. Stan majątkowy – więcej niż skromny. Współwłaściciel używanego samochodu, dwójka dzieci płci żeńskiej i małżonka aktorka. Aktor z urodzenia, dramatopisarz z wyboru, reżyser z przekonania.

Od 1983 roku aktor Teatru Narodowego w Nišu. Odtwórca ponad siedemdziesięciu ról teatralnych. Laureat wielu nagród aktorskich i wyróżnień, na polu artystycznym, nie bitewnym. Napisał ponad dwadzieścia sztuk, z których większość była nagradzana na festiwalach i konkursach. Nigdy nikogo nie wydał, chyba że mowa o wydawaniu książek, a tych do tej pory wydał sporo.

Jako reżyser, reżyserował głównie to, co sam napisał. Kierownik artystyczny teatru offowego „Treća polovina” („Trzecia Połowa”) w Nišu.

Nagrody aktorskie: nagroda dla młodego aktora za sztukę *Hotel Slobodan promet* Georges’a Feydeau na festiwalu Dni Komedii w Jagodinie (1985); nagroda Stowarzyszenia Artystów Sztuk Dramatycznych Serbii (UDU, Udruženje dramskih umetnika Srbije) za sztukę *Slobodana Selenicia Ruženje naroda* na Festivalu Joakima Vujicia w Nišu (1989); nagroda dla młodego aktora za sztukę *Dama z Maxima* Georges’a Feydeau na festiwalu Dni Komedii w Jagodinie (1990).

Nagrody za teksty dramatów: nagroda za najlepszy tekst dramatyczny w konkursie BEN AKIBA Związku Dramatopisarzy Serbii (Udruženje dramskih pisaca Srbije) za tekst *Seme*; nagroda za najlepszy tekst dramatyczny na festiwalu imienia Joakima Vujicia, tekst *Seme* w wykonaniu Teatru Zoran Radmilović – Zaječar; nagroda za najlepszy tekst dramatyczny na Festiwalu Sztuk Ekologicznych Bačka Palanka za tekst *Kraljević Marko i Musa Kesedžija* w wykonaniu teatru offowego „Treća polovina” („Trzecia Połowa”) z Nišu; nagroda za najlepszy tekst dramatyczny na festiwalu w Kninie, tekst *Seme* w wykonaniu Teatru Narodowego Banja Luka; nagroda za najlepszy tekst dramatyczny na Festiwalu Teatrów Dziecięcych FESTIĆ w Belgradzie za tekst *Kraljević Marko i Musa Kesedžija* w wykonaniu Teatru Zoran Radmilović – Zaječar; nagroda za najlepszy tekst dramatyczny w konkursie portalu internetowego „Projekat Rastko”.

Nagrody za reżyserię: nagroda za reżyserię na Festiwalu Teatrów Dziecięcych FESTIĆ w Belgradzie za przedstawienie *Sama u kući* w wykonaniu teatru offowego „Treća polovina” („Trzecia Połowa”) – Niš.

Sztuki Nedovicia wystawiane były między innymi w: Nišu, Belgradzie, Banja Luce, Zaječarze, Paracinie, Nowym Sadzie, Zrenjaninie, Kragujevcu, Neuenhofie (Szwajcaria), Toronto (Kanada), Srebrenicy, Zenicy.

MIRJANA OJDANIĆ. Dramatopisarka – autorka komedii, reżyser, satyryk, krytyk, córka i matka, dziennikarka... Urodzona w Osijeku (Chorwacja) w czasie, gdy jeszcze nie znajdował się za granicą, gdzie ukończyła

liceum męskie, gdy nie było ono już męskie, lecz klasyczne. W Zagrzebiu studiowała jednocześnie nauki polityczne i filozofię, przez trzy semestry. Zdała dwadzieścia dwa egzaminy, po czym porzuciła studia z powodu alergii na polityków. W Belgradzie studiowała język polski i rosyjski, paralelnie z historią sztuki. Tych studiów również nie ukończyła, w związku z czym powinna była zostać wysoko postawionym urzędnikiem państwowym lub szefem którejś z partii, ale nie została...

Ponieważ później, w Nowym Belgradzie, w czasie gdy naprawdę był nowy, ukończyła Wydział Sztuk Dramatycznych (Fakultet dramskih umetnosti) jeszcze w czasie, gdy nie był to wstyd, lecz sukces. Ukończyła reżyserię teatralną pod kierunkiem Mirosłava Belovicia i Vidy Ognjenović oraz reżyserię telewizyjną pod kierunkiem Savy Mrmka, dramaturgię u Selenicia i Hristicia, scenografię u Žaka Kukicia, dykcję u Brany Đorđevića i szermierkę sceniczną u Živanovicia... Mieszka w Belgradzie. Pracuje tam, dokąd ją zaproszą. Dłuższą, obszerniejszą i ciekawszą (do wyboru do koloru) biografię artystyczną znaleźć można na stronie www.mirjanaojdanic.com. W latach 1975–1989 pracuje jako niezależna artystka dramaturgiczna, zajmując się przede wszystkim reżyserią teatralną, dramaturgią i adaptacją w... wielu miastach byłej Jugosławii, a najczęściej w Belgradzie, gdzie powstały spektakle *Zielona Gęś w zaczarowanej dorożce* K.I. Gałczyńskiego, *Kaligula* A. Camusa, *Sen nocy letniej* i *Dwaj panowie z Weroni* Szekspira, *Cmentarzysko samochodów* Arrabala, *Kako zabraniti muškarce* grupy rodzimych autorów, *Disko tesno doba* M. Vitezovicia, *Kandyd, czyli optymizm* Voltaire'a, *Jak zdobyć, zatrzymać i pozbyć się mężczyzny* Z. Gabor, *Pseu-*

do E. Ajara, i wiele innych autorskich projektów. W pozostałych miastach powstały między innymi: w Osijeku – *Svet Nušicia*, *Łabędzi śpiew* Czechowa, *Slike žalosnih doživljaja* D. Leskovara; w Leskovacu – *Ljubinko i Desanka* A. Popovicia; w Viroviticzy – *Vlast i Analfabeta* Nušicia; w Beloj crkvi – *Requiem dla poety* S. Jesienina; w Požedze – *Biały słoń* M. Twaina. Wymieniono jedynie część projektów. W latach 1989–1996 pełni funkcję dyrektora operacyjnego Teatru Boško Buha w Belgradzie, w którym, na co wskazuje sama nazwa stanowiska, zajmuje się skomplikowaną działalnością operacyjną teatru. Z braku czasu na reżyserię pisze o teatrze, filmie i telewizji dla czasopism satyrycznych („Jež”, „Krmača”, „Trn” itd.) i od czasu do czasu dla poważniejszych („Bulevar”, „Beogradske novine”, „Politika”, „Danas”, „Ludus” itd.). Od 1996 roku, kiedy zostaje osobą odpowiedzialną za mobilne formy teatralne w tym samym teatrze, powraca do reżyserii i intensywnie pisze też różne formy dramatyczne, przede wszystkim ostre komedie na potrzeby teatru, filmu, radia i telewizji. Dla poważnych dzieci i niepoważnych dorosłych. W 2010 roku, z trzydziestopięcioletnim stażem pracy artystycznej i w pięćdziesiątym dziewiątym roku życia, korzysta z szansy przejścia na emeryturę, która, według nowych przepisów, mogłaby się nie trafić jeszcze przez następne miesiące czy lata. Teraz robi to, co chce, jeśli jej za to płacą. Z emerytury oczywiście żyć nie można. Obecnie pisze krótkie opowiadania i krytyki literackie, gdyż zamiast honorarium za jeden z dramatów otrzymała nowy laptop, który nie potrafi pisać dramatów, a stary komputer zdążyła już wysłać na wieś do swojej młodszej krewnej. Zdobyła kilkanaście nagród na konkursach w Serbii za komedie (*Doba baraba* i *Slaba tačka* później wydana pod tytułem *Imigranti*), dramat telewizyjny (*Život je sve što te snađe*), bajki sceniczne (*Despot Trpistrah*, *Devojka cara nadmudrila* i *Tajna, kći carice Mrvice*), dramat radiowy (*Rent a transparent*), oraz za granicą za sztukę *Adrenalin ili navikavanje na pakao*. Niektóre sztuki nie zostały jeszcze wystawione przez organizatorów konkursów, w których zwyciężyły, lub wystawiły je grupy amatorskie. Było jeszcze wiele innych nagród na konkursach teatralnych, ale o tych zapomniała, gdyż nie niosły za sobą żadnych pieniędzy i nie mogła ich również rozsądnie wykorzystać, jak to było w przypadku konkursów anonimowych. Wydała pięć książek: *Na ivici trača* – krytyki o charakterze satyrycznym; *Trag ljudskih zuba* – dramaty; *Pobedničke bajke* – bajki sceniczne; *Dok rode spavaju* – powieść; *Sami sa publikom* – monosatyry. Publikowała również

w wielu czasopismach kulturalnych, które mało kto czyta, oraz w innych, które współredagowała, więc czytała je trochę większa liczba osób... Jej twórczości dramaturgicznej poświęcony został w lipcu 2008 roku cały podwójny numer (41–42) czasopisma „TmačaArt”, w którym oprócz obszernego wywiadu *Barikade protiv dosade* opublikowano teksty dramatów *Na prazan stomak* – lekka komedia terrorystyczna, *Perun i perunika* – bajka mitologiczna, oraz *Imigranti* – komedia nostalgii i paranoi.

Do tej pory wystawiono następujące komedie, dramaty i bajki sceniczne: *Skidanje za fini svet* – w kilku wersjach reżyserskich w Belgradzie, Osijeku i Sofii; *Dete ili neslana šala* w Osijeku (po przegranej wojnie, razem z *Heroiną*); *Kako postati žena kojoj se sve prašta* w Osijeku; *Ivica i Marica i opa-ka starica* w różnych reżyseriach w Zemunie i Pirocie; *Život je sve što te snađe* – Kraljevo, Kragujevac, Požarevac (3 reżyserów); *Neželjeni efekti. (Alo, ovde ja)* – Belgrad, Zemun (2 przedstawienia); *Trag ljudskih zuba (Šlad ljudskih zębów)* – Belgrad, Nowy Sad, Wydział Sztuk Dramatycznych (FDU) w Prisztinie, Požarevac, Niš, Veles (Macedonia), Toronto (Kanada) – 7 reżyserów, i w Kikindzie (bez zgody autorki); *Devojka cara nadmudrila* – Belgrad (profesjonalny teatr lalki), Teatr Ub (teatr amatorski); *Mamina maza ili Princ od Livingruma* w Kragujevacu; *Despot Trpistrah* w Serbskim Centrum Kultury w Zagrzebiu (bez zgody autorki); *Ili-il. (Beznadežni optimista)* w Belgradzie; *Doba baraba* – w Novoj Varoši, Irigu i w więzieniu dla kobiet (amatorsko); *Privatizacija* w Belgradzie (teatr profesjonalny) i w zakładzie poprawczym dla kobiet (amatorsko); *Ako može ljudski. (Mrkvica i šargarepa)* w Belgradzie w 2006 roku i w Radiu Belgrad w 2011 roku; *Princezin osmeh* w Belgradzie; *Srećni sat* w Belgradzie; *Dvoboj za troje* w Telewizji Serbskiej (Televizija Srbije); *Adrenalin ili navikavanje na pakao* w Mostarze (Bośnia i Hercegowina); *Rent a transparent* – program poświęcony dramaturgii w Radiu Beograd; *Gospodar situacije i halucinacije* – program poświęcony dramaturgii w Radiu Beograd. Dramaty i komedie zostały przetłumaczone na język angielski, bułgarski, macedoński, polski i chorwacki (!) oraz opublikowane w antologiach: *Ko je ko u srpskoj satiri (Kto jest kim w serbskiej satyrze)*, w *Antologiji monodrame (Antologii monodramatu)*. Jest również autorką rysunków zamieszczonych w *Antologiji balkanske karikature (Antologii karykatury bałkańskiej)*.

NEBOJŠA ROMČEVIĆ. Dramatopisarz, scenarzysta filmowy i telewizyjny, profesor, wykładowca akademicki. Urodził się w 1962 roku w Belgradzie, gdzie teraz mieszka. W 1989 roku ukończył dramaturgię na Wydziale Sztuk Dramatycznych Uniwersytetu Sztuki (Fakultet dramskih umetnosti Univerziteta umetnosti) w Belgradzie. Tytuł magistra teatrologii otrzymał w 1994 roku na podstawie pracy o dramatopisarstwie Kosty Trifkovicia. W 2001 roku nadano mu stopień doktora na podstawie dysertacji na temat wczesnych komedii Jovana Steriji Popovicia. Od 1989 roku pracuje na Wydziale Sztuk Dramatycznych Uniwersytetu w Belgradzie, gdzie wykłada między innymi historię teatru i dramatu południowosłowiańskiego, historię teatru i dramatu serbskiego oraz prowadzi zajęcia z zakresu techniki analizy dramatu i sztuk przedstawiających. Wykładał również gościnnie historię teatru na świecie na Wydziale Sztuk Stosowanych (Fakultet primenjenih umetnosti) Uniwersytetu Artystycznego w Belgradzie, a na Akademii Teatralnej w Cetynii (Czarnogóra) – technikę dramatu. Od 2006 roku profesor nadzwyczajny. Brał udział w licznych konferencjach z dziedziny teatrologii w kraju i za granicą (między innymi we Francji, w Hiszpanii, na Ukrainie, w Szwajcarii), a w serbskich i zagranicznych czasopismach opublikował wiele tekstów z dziedziny historii i teorii dramatu. Na początku 2010 roku wydał swą pierwszą powieść *Letni dani do podne*. Mieszka w Belgradzie.

Dramaty: *Sile u vazduhu* (1989), *Zimski dvorac* (1992), *Grobljanska* (1992), *Laki komad* (1994), *Terra incognita. (Njujork, priča sa istočne strane)* (1998), *Prokleti Kovalski* (1998), *Princ, arkadna avantura* (1998), *Karolina Neuber* (Karolina Nojber – 1998; tekst dramatu opublikowano w antologii *ISTORIJA e ILUZIJA. Antologija najnovije srpske drame (1995–2005)*). Red. V. Jezerkić i S. Jovanov. Novi Sad: Sterijino pozorje, 2007), *Krivica, Paradoks, Brod ljubavi, Ogovaranje, Ne znam šta je pitanje, ali seks je odgovor* (2009).

Wybrane publikacje naukowe: *Slučaj Sare Kejn*. „Scena” 2002, br. 37; *Kralj je mrtav. Živeo kralj*. „Scena” 2002, br. 37; *Nivoi poznaje u drami. Zbornik FDU*. Beograd 2002; *Rane komedije Jovana Sterije Popovića*. Novi Sad: Muzej pozorišne umetnosti Vojvodine, 2002; *Smrt Uroša Petago Stefana Stefanovića*.

„Teatron“ 2005, br. 2; *Nastanak pozorišta u Beogradu*. „Beogradski književni časopis“ 2007, br. 2.

Scenariusze: filmy telewizyjne *Život u Grobljanskoj ulici* (1987), *Poput lista* (1988), *Sile u vazduhu* (1989); seriale telewizyjne *Kazneni prostor* (2002–2003), *Cimerke* (2004), *Paradoks* (2004), *Ljubav, navika, panika* (2005–2007), *Operacija KAJMAN* (2007); współscenarzysta *Dobre namjere* (2007–2008).

Filmy kinowe: *Kordon* (2002, reż. Goran Marković), *Na lepom plavom Dunavu* (2008, reż. Darko Bajić).

Inne: dramatyizacja powieści Gordany Kuić *Miris kiše na Balkanu* (1986) w 2009 roku.

Nagrody: nagroda za film telewizyjny *Žycie na ulicy Cmentarnej* na Międzynarodowym Festiwalu Filmów Telewizyjnych w Płowdiw (Bułgaria); nagroda Sterijino pozorje za tekst komedii *Sile u vazduhu* w 1989 roku (Dramski teatar, Skoplje); nagroda Sterijino pozorje za najlepszy współczesny utwór dramatyczny w 1999 roku za dramat *Karolina Neuber*. Spektakl w reż. Nikity Milwojevicia (Grad teatar, Budva). Zdobył też nagrody w kategoriach: najlepsze przedstawienie, reżyseria, cztery nagrody za role aktorskie, za kostiumy i scenografię oraz nagrodę Okrągłego Stołu Krytyki za najlepsze przedstawienie; Gran Prix za film *Kordon* na Festiwalu Filmowym w Herceg Novi (Czarnogóra); Gran Prix za film *Kordon* na Międzynarodowym Festiwalu Filmowym w Montrealu; nagroda krytyków za film *Kordon* na Festiwalu Filmowym w Montpellier; nagroda Sterijino pozorje i czasopisma „Scena” w kategorii teatrologia za książkę *Wczesne komedie Jovana Sterije Popovicia (Rane komedie Jovana Sterije Popovića Laža i paralaza, Pokondirena tikva, Kir Janja*. Novi Sad: Pozorišni muzej Vojvodine, 2003), której fragmenty zostały przetłumaczone na język angielski, francuski, hiszpański, niemiecki, rosyjski, bułgarski, polski, słowacki, słoweński i kataloński.

O dramacie *Karolina Neuber*: data powstania 1998, opublikowano w: Nebojša Romčević: *Karolina Nojber i druge drame*. Budva: Institut za pozorište, film, radio i televiziju Fakulteta dramskih umetnosti, Grad teatar in Beograd, 1998; *ISTORIJA & ILUZIJA. Antologija najnovije srpske drame (1995–2005). II deo*. Red. V. Jezerkić i S. Jovanov. Novi Sad: Sterijino pozorje, 2007.

Inscenizacje: 1999 – Grad teatar Budva, reż. Nikita Milivojević; 2008 – Teatr Prijedor (Pozorište Prijedor), reż. Darko Cvijetić i Radenko Bilbija; 2009 – Teatr Narodowy Kikinda (Narodno pozorište Kikinda), reż. Nenad

Gvozdenović; 2010 – Pozorište Timočke Krajine „Zoran Radmilović“ iz Zaječara, rež. Miloš Jagodić.

Nagrody: 1999 – Sterijina nagrada za najlepszy spektakl (reż. Milivojević).

Opracowano na podstawie:

A. Jovičević: *Univerzitetski umovi*. U: *Karolina Nojber i druge drame*. Beograd: Institut za pozorište, film, radio i TV FDU & Grad teatar Budva, 1998. Za: *ISTORIJA & ILUZIJA. Antologija najnovije srpske drame (1995–2005). II deo*. Red. V. Jezerkić i S. Jovanov. Novi Sad: Sterijino pozorje, 2007.

K. Radulović: *Karolina Nojber, jedna sudbina*. „Reč“ 1998, br. 49. Za: *ISTORIJA & ILUZIJA...* <http://pozoristeprijedor.com/predstave/karolina.php>. Data dostępu: 20.02.2011.

http://www.fdu.edu.rs/index.php?option=com_content&view=article&id=175dr-nebojajaromevi&catid=62vanredni-profesori&Itemid=199. Data dostępu: 20.02.2011.

<http://www.gradprijedor.com/kultura/premijera-karoline-nojber>. Data dostępu: 20.02.2011.

http://www.zoranradmilovic.org.rs/index.php?option=com_content&task=view&id=137&Itemid=27. Data dostępu: 20.02.2011.

http://www.dj-media.net/clanak/4295/Uskoro_premijera_Karolina_Nojber.html. Data dostępu: 20.02.2011.

GORAN MARKOVIĆ. Urodzony w 1946 roku w Belgradzie, serbski reżyser, dramaturg i prozaik. Ukończył reżyserię filmową na Akademii Sztuk Scenicznych (FAMU) w Pradze. Po ukończeniu studiów, w latach 1970–1976, zajmował się realizacją filmów dokumentalnych na potrzeby telewizji. Łącznie powstało około piętnastu filmów. Od roku 1976 zajmował się wyłącznie pisanem i reżyserią filmów pełnometrażowych, których do tej pory powstało jedenaście, w głównej mierze na podstawie własnych scenariuszy, w tym jeden serial telewizyjny. Od roku 1978 pracuje jako wykładowca na Wydziale Sztuk Dramatycznych Uniwersytetu Artystycznego w Belgradzie, najpierw jako docent, wykładając przedmiot praca z aktorami, a następnie jako profesor zwyczajny – reżyserię filmową.

Film: filmy *Specijalno vaspitanje* (1977), *Nacionalna klasa* (1979), *Variola vera* (1981), *Tajvanska kanasta* (1985), *Već viđeno* (1987), *Sabirni centar* (1989),

Tito i ja (1992), *Urnebesna tragedija* (1994), *Srbija nulte godine* (2001), *Kordon* (2003) i *Turneja* (2008), prezentowane były na festiwalach w Wenecji, Berlinie, San Sebastian, Londynie, Walencji, Montrealu, Mannheim oraz zostały uhonorowane licznymi nagrodami, między innymi na Międzynarodowym Festiwalu Filmowym w Montrealu, Międzynarodowym Festiwalu Filmowym w San Sebastian, Festiwalu Kina Śródziemnomorskiego w Walencji czy na Międzynarodowym Festiwalu Filmowym w Mannheim. Do tej pory we Francji odbyły się trzy retrospektywne pokazy filmów Gorana Markovicia w La Rochelle, Montpellier i Strasburgu. Na Retrospektywie Filmu Jugosłowiańskiego zorganizowanej w Centrum Pompidou w Paryżu w 1987 roku przedstawiono aż trzy filmy Gorana Markovicia. Pokazy retrospektywne wszystkich filmów reżysera, które odbyły się w 2002 roku, zorganizowano podczas Międzynarodowego Festiwalu Filmowego w Rotterdamie, następnie Kinoteka w Ljubljanie i Kinoteka w Zagrzebiu.

Teatr: Goran Marković znany jest również jako reżyser teatralny oraz autor dramatów *Turneja* (dramat został zamieszczony w antologii *ISTORIJA e ILUZIJA. Antologija najnovije srpske drame (1995–2005)*. Red. V. Jezerkić, S. Jovanov. Novi Sad: Sterijino Pozorije, 2007), *Govorna mana*, *Osma sednica ili život je san*, *Pandorina kutija*, *Parovi*, *Willa Sachino (Vila Sašino)*, *Delirijum tremens* i *Falsifikator*. Utwory zostały wydane w zbiorze *Osma sednica i druge drame* w roku 2002. Ostatnim opublikowanym dramatem jest *Falsifikator* z roku 2009, który w konkursie ogłoszonym przez Instytut Goethego z okazji 20. rocznicy upadku muru berlińskiego znalazł się pośród sześciu najlepszych przedstawień w Europie i został zaprezentowany na przeglądzie w Dreźnie w 2009 roku. Dramat *Turneja* wyróżniono natomiast nagrodą Sterijino pozorje za tekst dramatu współczesnego w 1997 roku. Spektakl w reżyserii Milana Karadžicia (Atelje 212, Belgrad) zdobył też nagrody w kategoriach: scenografia, muzyka, ruch sceniczny, nagrodę za rolę męską (Mladen Andrejević). Poza dramatem *Turneja* realizacji scenicznej doczekały się jeszcze cztery sztuki autora (*Pandorina kutija*, *Delirijum tremens*, *Osma sednica ili život je san*, *Falsifikator*), a oprócz nich Marković wyreżyserował również sztuki *Pazarni dan* A. Popovicia; *Belgradzka trylogia (Beogradska trilogija)* B. Srbljanovića; *Skórka pomarańczowa (Pomorandžina kora)* M. Pelević, za którą na Festiwalu Teatrów Jugosłowiańskich w 2007 roku został uhonorowany nagrodą w kategorii najlepsza reżyseria;

Terapija J. Cvetanovića i *Złote cielec (Zlatno tele)* – samodzielna dramatyzacja powieści Ilfa i Pietrowa o tym samym tytule.

Książki: Goran Marković jest też autorem książek *Češka škola ne postoji* (1990), *Tito i ja* (powieść, 1993), *Godina dana* (dziennik, 2000), *Male tajne* (powieść, 2008) oraz wspomnianego zbioru dramatów *Osma sednica i druge drame* (2002).

MILENA MARKOVIĆ. Autorka dramatów, scenarzystka, poetka. Urodzona 9 kwietnia 1974 roku w Zemunie. Absolwentka dramaturgii (czerwiec 1998) na Wydziale Sztuk Dramatycznych (Fakultet dramskih umetnosti) Uniwersytetu Sztuki w Belgradzie.

Premiera jej sztuki dyplomowej *Paviljoni, ili kuda idem, odakle dolazim i šta ima za večeru* (1998) w reżyserii Alisy Stojanović odbyła się w Jugosłowiańskim Teatrze Dramatycznym (Jugoslovensko dramsko pozorište) w Belgradzie w kwietniu 2001 roku, a dwa miesiące później – również w Teatrze Narodowym w Skopje, w reżyserii Srdjana Janićijevicia. We wrześniu 2002 roku ta sama sztuka została wystawiona w reżyserii Zijaha Sokolovicia w wiedeńskim Teatrze m.b.h., w którym wcześniej, w 2001

roku, zdobyła nagrodę specjalną za tekst dramatu, a następnie w Ljubljanie w reżyserii Jaki Ivanc (jako sztuka dyplomowa na kierunku reżyseria teatralna). Autorka uczestniczyła między innymi w Royal Court Summer Residency for Emerging Playwrights w Londynie w 2002 roku z dramatem *Bog nas pogledao – Šine* oraz w projekcie SWITCH – czytanie poezji w Sztokholmie i Göteborgu w ramach wymiany krajów nordyckich i bałkańskich w 2004 roku. We wrześniu 2006 roku ukazał się francuski przekład trzech dramatów: *Šine, Beli beli svet* i *Brod za lutke* (Wydawnictwo Dominique Dolmieu), w Serbii natomiast, we wrześniu 2009 roku, opublikowano tom dramatów pod tytułem *Šuma blista* (Narodna Biblioteka, Zrenjanin).

Dramaty i premiery sztuk: *Paviljoni, ili kuda idem, odakle dolazim i šta ima za večeru* (1998; tekst dramatu został zamieszczony w antologii *PREDSMRтна MLADOST. Antologija najnovije srpske drame* (1995–2005).

Red. V. Jezerkić, S. Jovanov. Novi Sad: Sterijino Pozorije, 2006) – Jugosłowiański Teatr Dramatyczny (Jugoslovensko dramsko pozorište), Belgrad 2001, reż. Alisa Stojanović; Teatr Narodowy, Skopje 2001, reż. Srdjan Janićijević, oraz maj 2010 – Tokio, Japonia; *Tory (Šine*, 2002, dramat opublikowany w czasopiśmie teatralnym „Theater Heute”) – Jugosłowiański Teatr Dramatyczny, Belgrad 2002, reż. Slobodan Unkovski (udział w Festiwalu Nowe Sztuki z Europy w Wiesbaden, lipiec 2004); Teatr Polski, Poznań 2003, reż. Rafał Sabara (w przekładzie Doroły Jovanki Ćirlić); Theater Aachen, Akwizgran 2005, reż. T.O. Niehaus; TUTA Theatre, Chicago 2007, reż. Ž. Djukić; *Statek dla lalek (Brod za lutke*, 2004, opublikowany w czasopiśmie „Teatron”) – Jugosłowiański Teatr Dramatyczny, Belgrad 2006, reż. Slobodan Unkovski; Serbski Teatr Narodowy (Srpsko narodno pozorište), Nowy Sad wrzesień 2008, reż. Ana Tomović (nagroda w kategorii najlepszy utwór dramatyczny oraz najlepsze przedstawienie w ramach festiwalu Sterijino pozorje 2009); Słoweński Teatr Narodowy, Ljubljana 2010, reż. Aleksandar Popovski (nagroda w kategorii: najlepsze przedstawienie w ramach Festiwalu Sterijino pozorje 2010); spektakl *Statek dla lalek* (w wykonaniu aktorów Serbskiego Teatru Narodowego) realizowany był gościnnie w wielu miastach w ramach Festiwalu Kwartet; *Nahod Simeon* (dramat na motywach sztuki Jovana Sterije Popovicia, napisany w 2006), reż. Tomi Janežić – Serbski Teatr Narodowy (współprodukcja ze Sterijino pozorje), Nowy Sad 2006; przedstawienie zdobyło niemalże wszystkie nagrody w ramach festiwalu Sterijino pozorje w 2007 roku; *Šuma blista* – we fragmentach wystawiona w Teatrze Schauspielhaus w Zurychu 11 lutego 2005; Teatr Atelje 212, Beograd wrzesień 2008, reż. Tomi Janežić.

W najbliższym czasie planowane są premiery sztuk *Žica* w Jugosłowiańskim Teatrze Dramatycznym w Belgradzie oraz *Brod za lutke (Statek dla lalek)* w Nantes (Francja).

Poezja: w kwietniu 2001 roku opublikowała tomik poezji *Pas koji je pojeo sunce* (nakładem Flavio Rigonat, Belgrad), z którym w 2002 roku uczestniczyła w głośnym czytaniu w Kungliga Dramatiska Teatern w Sztokholmie. Tomik miał do tej pory trzy wydania. Wkrótce ukaże się przekład tomiku na język szwedzki. We wrześniu 2003 roku wydała drugi tomik poezji – *Istina ima teranje* (nakładem LOM Flavio Rigonat), w 2007 roku kolejny, zatytułowany *Crna Kašika* (Lom, Belgrad), a we wrześniu 2009

roku czwarty – *Ptičje oko na tarabi* (Lom, Belgrad). W roku 2010 organizowano kilka spotkań autorskich połączonych z głośnym czytaniem poezji Mileny Marković (między innymi w Centrum Kultury „Grad” w Belgradzie i Bibliotece Miejskiej w Podgoricy). W 2011 roku ukaże się francuskie wydanie poezji Mileny Marković w przekładzie Kolja Mićevića.

Film: jest autorką scenariusza do filmu *Jutro rano (Sutra ujutro)* z 2006 roku, w reż. Olega Novkovicia (produkcja Zillion Film, Beograd), za który otrzymała nagrody za najlepszy scenariusz na festiwalach w Aleksandrii, Mińsku i we Vrnjačkoj Banji, oraz do filmu dokumentalnego *Rudarska opera* z 2005 roku, również w reż. Olega Novkovicia, w którego realizacji uczestniczyła (Bor, grudzień 2004–styczeń 2005). W roku 2010 Oleg Novković na podstawie scenariusza Mileny Marković wyreżyserował film *Beli beli svet*, którego premiera odbyła się w sierpniu 2010 roku na Międzynarodowym Festiwalu Filmowym w Locarno (Szwajcaria). Film nagrodzony został w kategorii film artystyczny, a nagrodą za najlepszą rolę kobiecą uhonorowano Jasną Djurić. Film zdobył też nagrodę główną na Festiwalu Filmowym w Cottbus w 2010 roku.

Nagrody: nagroda specjalna na Festiwalu Sterijino pozorje w 2004 roku za współczesny utwór dramatyczny – *Tory* w reż. R. Sabary, Teatr Polski Poznań; nagroda imienia Borislava Mihajlovicia Mihiza za twórczość w dziedzinie dramaturgii za rok 2005 – dramat *Brod za lutke (Statek dla lalek)*; nagroda Sterijino pozorje w 2007 za najlepszy współczesny utwór dramatyczny – *Nahod Simeon* w reż. T. Janežič, Serbski Teatr Narodowy Nowy Sad. *Nahod Simeon* otrzymał również nagrody w kategoriach: najlepsze przedstawienie, reżyseria, rola męska (Boris Isaković), rola kobieca (Jasna Djurić), scenografia (Tomi Janežič), kostiumy (Marina Sremac), muzyka (Boris Kovač); nagroda na Festiwalu Sterijino pozorje w 2009 roku w kategorii współczesny utwór dramatyczny za *Brod za lutke (Statek dla lalek)*. *Statek dla lalek* w reż. A. Tomović (Serbski Teatr Narodowy Nowy Sad) otrzymał również nagrody w kategoriach: najlepsze przedstawienie i muzyka (Darko Rundek), oraz nagrodę Okrągłego Stołu Krytyki za najlepsze przedstawienie. Rok później *Stateczek dla lalek (Barčica za punčke)* w reż. A. Popovskiego (Słoweński Teatr Narodowy Ljubljana) zdobył nagrody w kategoriach: najlepsze przedstawienie, główna rola kobieca (Barbara Cerar) i muzyka (Foltin), oraz nagrodę Okrągłego Stołu Krytyki za najlepsze przedstawienie; nagroda imienia Miloša Crnjanskiego za książkę *Tri*

Drame – listopad 2007 roku; nagroda imienia Todora Manojlovicia – luty 2009 roku; nagroda poetycka imienia Biljany Jovanović za tomik poezji *Ptičje oko na tarabi* – marzec 2010; nagroda poetycka imienia Djury Jakšicia za tomik poezji *Ptičje oko na tarabi* – maj 2010.

MILENA (MINJA) BOGAVAC. Pisarka, poetka, dramaturg, ale przede wszystkim artystka teatralna. Oprócz pisania tekstów dramatycznych próbuje swych sił jako performerka, reżyserka, organizatorka i modera-

torka spotkań teatralnych, selektorka festiwalu teatralnych oraz redaktorka publikacji teatralnych. Urodziła się w 1982 roku, mieszka w Belgradzie. Jest absolwentką belgradzkiego Wydziału Sztuk Dramatycznych (Fakultet dramskih umetnosti). Od 9 września 1999 roku, wraz ze swoją siostrą Jeleną Bogavac oraz Igozem Markoviciem, prowadzi nieformalną, alternatywną trupę teatralną Drama Mental Studio. We współpracy z różnymi artystami zorganizowali ponad 50 wy-

darzeń teatralnych, w tym spektakle teatralne, wydarzenia multimedialne, performance'y, parateatralne akcje, „poetyckie ekscesy” czy festiwale. Do najbardziej znaczących wydarzeń teatralnych grupy Drama Mental Studio należą: spektakl *Porozmawiajmy o życiu i śmierci* Krzysztofa Bizia w reż. Nenada Prokicia.

JMBG – najczęściej grany *slam-performance* na Bałkanach; *Yes to art* – uliczna manifestacja z okazji otwarcia 36. Festiwalu Teatralnego BITEF; 422 – dokumentalny, multimedialny projekt o młodych artystach z Zagrzebia i Belgradu.

Dramaty: *North Force* – dramat wystawiony w teatrze Bitef w reż. Jeleny Bogavac. Tekst dramatu został zamieszczony w antologii *PRED-SMRTNA MLADOST. Antologija najnovije srpske drame (1995–2005)*. Red. V. Jezerkić, S. Jovanov. Novi Sad: Sterijino Pozorije, 2006; *Dragi tata* (2003) – dramat w reż. Borisa Liješevicia wystawiony na deskach Jugosłowiańskiego Teatru Dramatycznego. Przełożony na język angielski

i czytany na festiwalu Northern Exposure Writers Festival w Leeds oraz na festiwalu Hot Ink w Nowym Jorku; 3, 4... *Sad* – tekst ukazał się w czasopiśmie „Scena”. Wystawiony został w reż. Jeleny Bogavac w teatrze Omladinsko pozorište DADOV; *Bajka o elektricitetu* – tekst przeznaczony dla dzieci, inspirowany życiem Nikoli Tesli. Napisany z okazji 150. rocznicy urodzin genialnego wynalazcy. Wystawiony w teatrze „Pinokio” w reż. Jeleny Bogavac. *Svi drugi* – jednoaktówka wystawiona na deskach National Theatre w Oslo jako część programu pt. *11 września*. W projekcie uczestniczyło sześciu studentów dramaturgii z Serbii i Norwegii. *Svi drugi* nagrano w Radio Beograd II (2003) jako słuchowisko radiowe i zaprezentowano w ramach Festiwalu Słuchowisk Radiowych w Berlinie; *Tdž ili prva trojka* został opublikowany w magazynie „Teatron”, wyreżyserowany przez Jelenę Bogavac i wystawiony na scenie „Mata Milošević”; *The Overperformance* – jednoaktówkę napisaną w języku angielskim, przedstawiono w ramach projektu „Europa Am Park” na Biennale w Wiesbaden (Niemcy); *Balerina/Gamma Cas* – spektakl w reż. Jeleny Bogavac, swoją premierę miał w belgradzkim planetarium „Ruder Bošković”; *Fake porno* – zbiór tekstów dramatycznych, napisanych wraz z J. Bogavac, M. Pelević i F. Vujoševićem, został wystawiony na scenie teatru Bitef w reż. Jeleny Bogavac. Kontynuacją projektu jest *stand-up* komiczny zbiór *Fake Book*, nad którym – oprócz Mileny Bogavac – pracowali Maja Pelević, Filip Vujošević i Milan Marković.

Poezja: w roku 2005 ukazał się zbiór tekstów poetyckich *Ekonomsko propagandna poezija*, wydany przez SKC (Studentski kulturni centar) w Nowym Sadzie.

Nagrody: nagroda imienia Borislava Mihajlovicia Mihiza (2008) za twórczość dramaturgiczną; nagroda imienia Josipa Kulundžicia (2003) za wyjątkowy sukces w dziedzinie sztuki teatralnej; nagroda Teatru Duško Radović (2008); dramat *Dragi tata* zdobył nagrodę za najlepszy współczesny utwór dramatyczny na konkursie Jugosłowiańskiego Teatru Dramatycznego w 2004 roku.

O dramacie: dramat *Czerwona. Seks i konsekwencje (Crvena seks i posledice)* przetłumaczony został na język angielski i opublikowany w czasopiśmie „Scena”. Wielokrotnie był wystawiany na scenie, między innymi w 2005 roku w reż. Jeleny Bogavac na deskach teatru Bitef w ramach Drama

Mental Studio (w spektaklu tym wystąpili Jelena Ilić, Vladislava Đorđević, Hristina Popović, Danijela Vranješ); w 2008 roku w reż. Darjana Minova, Teatar Kabare, Tuzla; w 2010 roku w reż. Any Ilić, SKCNS Fabrica, Nowy Sad.

Opracowano na podstawie:

<http://www.dramamentalstudio.org>. Data dostępu: 20.02.2011.

MARIJA KARAKLAJIĆ. Urodziła się w 1978 roku w Kragujevcu w Serbii. W 2002 roku ukończyła dramaturgię na Wydziale Sztuk Dramatycznych w Belgradzie. W 2007 roku, jako stypendystka Niemieckiej Centrali Wymiany Akademickiej (DAAAD), ukończyła podyplomowe studia na kierunku dramaturgia w klasie Hansa-Thiesa Lehmana na Uniwersytecie Johanna Wolfganga Goethego we Frankfurcie nad Menem. Od 2001 roku pracuje jako niezależny dramaturg w ramach projektów teatralnych w Serbii, Słowenii, Niemczech i Holandii. Współpracuje z Teatrem Narodowym w Belgradzie, ze Słoweńskim Teatrem Narodowym w Mariborze, z Teatrem Bitef, Małym Teatrem „Duško

Radović”, Centrum Kulturowej Dekontaminacji oraz Atelje 212. W latach 2003–2004 koordynowała Program Rozwoju Tekstów Dramatycznych w ramach projektu NovA Drama (NADA) w Teatrze Narodowym w Belgradzie. Jest współautorką libretta do opery kameralnej *Mozart... luster... lustig* Ireny Popović (Centrum Sava, 2006). Od 2009 roku pracuje w charakterze niezależnego współpracownika Fundacji S. Fischer Stiftung w Berlinie. Jej dramaty zostały opublikowane w antologiach *Neue Dramen. Osteuropäisches Theater*, Wien 2006, i w *ISTORIJA e ILUZIJA. Antologija najnovije srpske drame (1995–2005)*. Red. V. Jezerkić, S. Jovanov. Novi Sad: Sterijino pozorje, 2007.

Dramaty: *Fausse-attaque, mal parer* 2000, premiera – Teatr Narodowy w Suboticy (*Narodno pozorište* u Subotici) w 2003 roku; *Mlečni zub zemlje* 2002/2003; *Twarz ze szkła (Lice od stakla)*, 2005), premiera – Bitef Teatar 2008; *Kuća* 2010.

Nagrody: nagroda imienia Borislava Mihajlovića Mihiza za rok 2007 za tekst *Twarz ze szkła* (*Lice od stakla*).

MAJA PELEVIĆ. Dramatopisarka i dramaturg. Urodzona w 1981 roku w Belgradzie. W 2005 roku ukończyła dramaturgię na Wydziale Sztuk Dramatycznych na Uniwersytecie Belgradzkim. W latach 2007–2010 pracowała jako dramaturg w Teatrze Narodowym w Belgradzie. Od 2005 roku w redakcji czasopisma teatralnego „Sce-na”. Studentka studiów doktoranckich o specjalności teoria sztuki i mediów na Uniwersytecie Sztuki w Belgradzie. W latach 2000–2001 uczestniczyła w kursach „Performance i rytuał” Richarda Schechnera oraz „Teoria awangardy” i „Współczesny teatr amerykański” w Tisch School of Arts na Uniwersytecie Nowojorskim (USA). W 2005 roku z dramatem *Skórka pomarańczowa* była uczestniczką Royal Court International Residency w Royal Court Theatre w Londynie. We wrześniu 2003 roku ze swym dramatem *Hermetičko jutro* brała udział w projekcie poświęconym współpracy młodych norweskich i serbskich dramatopisarzy w Teatrze Narodowym w Oslo. Efektem tej pracy był omnibus *11 Septembar (11 września)*, wystawiony na scenie Teatru Narodowego w Oslo. Jako współpracownik projektu TkH – Teorija koja Hoda, oraz TkH-centrum organizowała performance’y, w których brała udział: *Izvođenje roda – performance* o charakterze teoretycznym, Spotkania Kwietniowe (Arpilski susreti), SKC (Studentski kulturni centar), Belgrad 2002; *Uživanje u dekonstrukciji* – multimedialny spektakl teoretyczny, Rektorat Uniwersytetu Sztuki w Belgradzie, 2002; *Uživanje u dekonstrukciji postsocijalističkih mitologia* – cyrk teoretyczny, Festiwal Urban Fest, Ad hoc 2, Zagrzeb 2003, *Psihoza i smrt autora – Algoritam YU03/04.13*, przedstawienie cyfrowe, Plato plus, Festiwal Bitef 38, Belgrad 2004. W ramach TkH-centrum zrealizowała również dwie eksperymentalne sztuki *Ekonomimezis 2003 – Maska*, Belgrad 2003, oraz *Psihoza i smrt autora* (dramat dla teatru cyfrowego), którego premiera odbyła się na festiwalu Bitef 38, we wrześniu 2003 roku.

Pelević jest koordynatorką projektu NADA (NovA DramA). Była związana między innymi z Teatrem Omen, Teatrem Vergl (grupa teatralna studentów belgradzkiego Uniwersytetu Sztuki). Organizatorka, współautorka i współpracownik licznych performance'ów i przedstawień organizowanych zarówno na terenie Serbii, jak i w Europie (Chorwacja, Wielka Brytania, Norwegia). Jest również autorką scenariuszy do filmów: *Bad trip*, *Neki afrodyzjak*, *Lady Madonna*, oraz kilku filmów krótkometrażowych. Wraz z Mileną Bogavac, Filipem Vujoševićem i Uglješom Šajtinacem założyła stronę poświęconą współczesnemu dramатовi serbskiemu: www.nova-drama.org. Jej dramaty były tłumaczone na język angielski, francuski, niemiecki, węgierski, słowacki, polski, słoweński, rosyjski, rumuński i norweski.

Dramaty: *ESCAPE*, reż. Jelena Bogavac, Teatr Bitef, 2004; *Psihoza neartikulisanih fragmenata ili dramski kolaž o jednoj verbalnoj iluziji*, dramat teoretyczny, TkH, Belgrad 2002; *Cyber chick vs. real life*, dramat internetowy, TkH, Belgrad 2004; *Ler*, reż. Slađan Kilibard, Teatr Narodowy w Suboticy, 2005, oraz w reż. Miloša Lazina, MTM Mostar (przedstawienie dyplomowe 2006); *Fake Porno* (zbiór tekstów dramatycznych napisanych razem z Mileną Bogavac, Jeleną Bogavac i Filipem Vujoševićem), reż. J. Bogavac, BITEF 39, 2005; kontynuację projektu stanowi zbiór tekstów *Fake Book*, nad którym – oprócz Maji Pelević – pracowali Milena Bogavac, Filip Vujošević i Milan Marković, premiera – luty 2011; *Beograd–Berlin*, reż. Predrag Kalaba, Teatr Volksbuhne (Parazit project), Berlin 2005; *Skórka pomarańczowa (Pomorandžna kora)*, reż. Goran Marković, Atelier 212, 2006 (tekst dramatu został zamieszczony w antologii *PREDSMRTNA MLADOST. Antologija najnovije srpske drame (1995–2005)*. Red. V. Jezerkić, S. Jovanov. Novi Sad: Sterijino Pozorije, 2006); *Skočidevojka*, reż. Kokan Mladenović, Teatr Budva (Grad Teatar Budva) i Serbski Teatr Narodowy, 2007; *Hamlet Hamlet Eurotrash* – tekst, reż. razem z Filipem Vujoševićem, Teatr na Terazijach, 2008; *Ja ili neko drugi*, reż. Kokan Mladenović, Serbski Teatr Narodowy w Nowym Sadzie, 2007; *Može jestešmy Myszką Miki (Možda mi smo Miki Maus)*, reż. Matjaž Pograjc, Teatr Narodowy w Belgradzie, 2009.

Pelević jest autorką dramatu radiowego *Operacija emocionalna verbalizacija*, premiera odbyła się w Radio Beograd w marcu 2004 roku w reż. Ivy Milošević; adaptacja teatralna w reż. Svetlany Dimčović miała miejsce na festiwalu Summer Shorts w West Yorkshire Playhouse (Leeds, Anglia) w marcu 2004 roku.

Nagrody: nagroda imienia Borislava Mihajlovicia Mihiza za twórczość w dziedzinie dramaturgii za rok 2007; nagroda imienia Slobodana Selenicia za najlepszą sztukę dyplomową; nagroda Sterijino pozorje w kategorii oryginalny utwór dramatyczny za tekst *Može jestešmy Myszka Miki (Možda mi smo Miki Maus)*, przyznana w 2007 roku, oraz nagroda Sterijino pozorje za najlepszy współczesny utwór dramatyczny w 2010 roku za dramat *Skórka pomarańczowa (Pomorandžna kora)*.

Opracowano na podstawie:

<http://www.pozorje.org.rs/>. Data dostępu: 10.03.2011.

http://www.narodnopoistorie.co.rs/index.php?id=128&searched=maja+pelevi%C4%87&advsearch=oneword&highlight=ajaxSearch_highlight+ajaxSearch_highlight1+ajaxSearch_highlight2. Data dostępu: 10.03.2011.

Redaktor
Małgorzata Pogłódek

Redaktor techniczny
Barbara Arenhóvel

Korektor
Barbara Jagoda

Projektant okładki i szaty graficznej
Anna Czubilińska

Copyright © 2011 by
Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego

ISSN 0208-6336
ISBN 978-83-226-2037-3
(wersja drukowana)

ISBN 978-83-8012-478-3
(wersja elektroniczna)

Wydawca
Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego
ul. Bankowa 12B, 40-007 Katowice
www.wydawnictwo.us.edu.pl
e-mail: wydawus@us.edu.pl

Wydanie I. Ark. druk. 14,25. Ark. wyd. 11,5. Papier
objętościowy Cena tomu 1. i 2. – 28 zł (+ VAT)

Łamanie: Pracownia Składu Komputerowego
Wydawnictwa Uniwersytetu Śląskiego
Druk i oprawa: PPHU TOTEM s.c.
ul. Jacewska 89, 88-100 Inowrocław

Bohaterowie wybranych dramatów to w przeważającej mierze ludzie początku XXI wieku, będący świadkami spektakularnego postępu technicznego i gospodarczego, ale zarazem upadku wszelkich wartości i rozpadu więzi międzyludzkich [...]. Bohaterowie tekstów Bogavac, Marković, Pelević, Karaklajić, Nedovicia, Ojdanić miotają się między tym, czego pragną, a tym, co jest im dane, a przeważnie – narzucone. Zadają sobie wiele pytań, z których najważniejsze brzmi: jak żyć? Czy żyć tu i teraz, w danej chwili, która za moment przeminie, i nie zwracać uwagi na konsekwencje swoich decyzji, czy może odwrotnie – inwentaryzować wspomnienia, wracać do nich i karmić się nimi? Próbują ustalić nowy porządek rzeczy, który został zachwiany.

D. Zwierzchowska: *Akt IV „Dramatis personae”, czyli kto?*

ONA: Nigdy nie byłam w Disneylandzie. Mówią, że tam jest jak w bajce. Ale jak w tych częściach bajki, w których nie dzieje się nic złego. Jak na początku i na końcu. Dlaczego początek i koniec są najlepsze? Była raz sobie i żyli długo i szczęśliwie. Dlaczego cokolwiek pomiędzy musi się dziać?

M. Pelević: *Może jesteśmy Myszka Miki*

Cena kompletu
28 zł (+VAT)

ISSN 0208-6336